Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (tretji senat)

z dne 12. julija 2012*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Člen 92(1) Poslovnika — Tožba, ki so jo žrtve vojnih pobojev vložile proti državi članici kot odgovorni za dejanja njenih oboroženih sil med vojno — Listina Evropske unije o temeljnih pravicah — Očitna nepristojnost Sodišča“

V zadevi C-466/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale ordinario di Brescia (Italija) z odločbo z dne 25. julija 2011, ki je prispela na Sodišče 9. septembra 2011, v postopku

Gennaro Currà in drugi

proti

Bundesrepublik Deutschland,

ob udeležbi

Repubblica italiana,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, J. Malenovský (poročevalec), E. Juhász, T. von Danwitz in D. Šváby, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

po opredelitvi generalne pravobranilke

sprejema naslednji

Sklep

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Pogodbe EU in Pogodbe DEU ter členov 17, 47 in 52 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

* Jezik postopka: italijanščina.

2 Predlog je bil vložen v okviru spora med italijanskimi državljani in Bundesrepublik Deutschland (Zvezna republika Nemčija) v zvezi z njihovim zahtevkom za povračilo škode, ki so jo utrpeli zaradi svojega izgnanstva ali izgnanstva oseb, katerih pravni nasledniki so, med drugo svetovno vojno.

Pravni okvir

3 Člen 28 Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb z dne 23. maja 1969 določa:

„Razen če iz mednarodne pogodbe ne izhaja drugačen namen ali se sicer ne ugotovi drugače, mednarodna pogodba ne zavezuje pogodbenice glede dejanja ali dejstva pred dnem njene uveljavitve ali glede stanja, ki se je končalo z dnem uveljavitve mednarodne pogodbe za to pogodbenico.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

4 Corte suprema di cassazione je v sodbi z dne 6. novembra 2003 v zadevi Ferrini, objavljeni 11. marca 2004, presodilo, da lahko italijanski državljan pri italijanskih sodiščih vloži tožbo za povračilo škode, ki jo je utrpel zaradi svojega izgnanstva, proti Bundesrepublik Deutschland, ker se ta, ob upoštevanju resnosti kaznivih dejanj, ki so bila izvedena nad tem državljanom, ne more sklicevati na sodno imuniteto, ki jo uživa na podlagi mednarodnega prava.

5 Tožeče stranke v postopku v glavni stvari so po izdaji te sodbe pri Tribunale ordinario di Brescia sprožile postopek, da bi od Bundesrepublik Deutschland pridobile pravično odškodnino za prisilno delo in izgnanstvo, katere žrtve so bile one same ali njihovi pravni predniki.

6 Bundesrepublik Deutschland je 23. decembra 2008 pri Meddržavnem sodišču vložila tožbo proti Repubblica italiana, ker ta ne spoštuje mednarodnopravnega načela sodne imunitete držav.

7 Repubblica italiana je pred izdajo sodbe Meddržavnega sodišča razglasila zakon št. 98/2010 z dne 23. junija 2010 o nujnih določbah glede imunitete tujih držav pred italijanskimi sodišči in glede volitev predstavniških teles Italijanov v tujini (GURI, št. 147, z dne 26. junija 2010), s katerim so bili zadržani ukrepi za izvršitev obsodb proti Bundesrepublik Deutschland; ta ukrep bi moral prenehati učinkovati po objavi sodbe tega sodišča.

8 Tožeče stranke v postopku v glavni stvari so ob upoštevanju mednarodnih okoliščin in razglasitve navedenega zakona menile, da so nemška in italijanska sodišča kršila mednarodne predpise, ki italijanskim državljanom zagotavljajo uživanje njihovih pravic, natančneje členov 17 in 47 Listine, in predlagale Tribunale ordinario di Brescia, naj zadevo predloži Sodišču.

9 Bundesrepublik Deutschland meni, da na podlagi mednarodnega prava uživa sodno imuniteto, ki je bila potrjena v več državah članicah, v več sodbah Evropskega sodišča za človekove pravice in v Konvenciji Združenih narodov o imuniteti držav in njihovega premoženja pred sodnimi postopki, ki jo je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela 2. decembra 2004. Dodaja, da je tožba nedopustna, ker se je Repubblica italiana na podlagi Mirovne pogodbe iz leta 1947 odpovedala vsem odškodninskim zahtevkom proti Bundesrepublik Deutschland.

10 Predložitveno sodišče meni, da je treba ugoditi zahtevkom tožečih strank v postopku v glavni stvari, in navaja, da predlog za sprejetje predhodne odločbe zadeva vprašanje uveljavljanja imunitete glede na pravo Unije, namreč Lizbonske pogodbe in Listine. To sodišče dodaja, da mu bo zaprošena razlaga glede dveh držav članic omogočila, da odloči o vprašanju imunitete Bundesrepublik Deutschland.

11 Tribunale ordinario di Brescia je zato prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali sta na podlagi mednarodnih obveznosti Bundesrepublik Deutschland (člena 2 in 5(2) Londonskega sporazuma za dolgove nemške države [z dne 27. februarja 1953] […]) zatrjevana imuniteta pred civilno odgovornostjo [navedene države] pred italijanskim sodiščem za zadevna dejstva […] – ki je od 11. marca 2004 ([zgoraj navedena] sodba [Corte suprema di cassazione] Ferrini) ni več mogoče uveljavljati – in sporazum [z italijansko vlado, podpisan 18. novembra 2008 v Trstu] za začetek postopka pred Meddržavnim sodiščem ([zadeva] št. 143/2008 General list) [skupaj] z italijanskimi predpisi [iz] zakona št. 98/2010, na podlagi katerega italijanske sodbe, ki temeljijo na hudih kaznivih dejanjih proti človeštvu, niso izvršljive, v nasprotju s členom 6 [PEU] ter členi 17, 47 in 52 Listine […]?

2. Ali so bile z uporabo člena 7 zakona z dne 22. maja 1910 o odgovornosti nemške države za svoje uslužbence (BGH, sodba z dne 26. junija 2003, III ZR 245/98) [in] sodbe Bundesverfassungsgericht z dne 15. februarja 2006, 2 Bvr 1476/03) v zvezi z vojnimi kaznivimi dejanji in kaznivimi dejanji proti človeštvu, ki državljanom Unije v nasprotju s členom 2 Londonskega sporazuma za dolgove nemške države ne priznava pravice do odškodnine od Bundesrepublik Deutschland, pravice tožečih strank na podlagi členov 17 in 47 Listine […] kršene do 11. marca 2004 ([zgoraj navedena] sodba [Corte suprema di cassazione] Ferrini) in [ali] je zato sklicevanje na zastaralni rok v nasprotju z obveznostmi Skupnosti in zlasti s členoma 3 [PEU] in 4(3), zadnji pododstavek, [PEU] ter z načelom *non conceditur contra venire factum proprio*?

3. Ali je uveljavljanje sodne imunitete Bundesrepublik Deutschland v nasprotju s členoma 4(3), zadnji pododstavek, [PEU] in 21 [PEU], ker naj bi izključevala civilno odgovornost na podlagi skupnih načel prava Unije (člen 340 [PDEU]) tožene stranke za njeno kršitev mednarodnega prava (prepoved suženjstva in prisilnega dela), storjeno proti državljanom druge države članice?“

Pristojnost Sodišča

12 V skladu s členom 92(1) in 103(1) Poslovnika lahko Sodišče, če očitno ni pristojno za odločanje o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ne da bi nadaljevalo postopek, odloči z obrazloženim sklepom po opredelitvi generalnega pravobranilca.

13 Predložitveno sodišče s temi vprašanji v bistvu sprašuje, ali sta uveljavljanje imunitete pred civilno odgovornostjo, ki izhaja iz mednarodnega prava in na katero se Bundesrepublik Deutschland sklicuje pred italijanskimi sodišči, kakor ga ta država uporablja za dejansko stanje v postopku v glavni stvari v okviru nacionalnega prava, in zakon št.°98/2010 v nasprotju s členom 3 PEU, členom 4(3) PEU, členom 6 PEU, členom 340 PDEU in členi 17, 42 ter 52 Listine.

14 Najprej je treba spomniti, da iz člena 5(2) PEU izhaja, da Evropska unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v pogodbah, in da države članice ohranijo vse pristojnosti, ki niso s pogodbama dodeljene Uniji.

15 Poleg tega sme Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru odločanja o predlogu za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU pravo Unije razlagati le v mejah pristojnosti, ki so nanjo prenesene (glej sodbo z dne 5. oktobra 2010 v zadevi McB., C-400/10 PPU, ZOdl., str. I-8965, točka 51, in sklep z dne 14. decembra 2011 v združenih zadevah Boncea in drugi in Budan, C-483/11 in C-484/11, točka 32). Natančneje, Sodišče na podlagi člena 267 PDEU ni pristojno za odločanje o razlagi določb mednarodnega prava, ki zavezuje države članice zunaj okvira prava Unije (sodba z dne 27. novembra 1973 v zadevi Vandeweghe in drugi, 130/73, Recueil, str. 1329, točka 2).

16 V obravnavanem primeru se spor v postopku v glavni stvari nanaša na odškodninski zahtevek, ki so ga državljani ene države članice vložili proti drugi državi članici zaradi dejanj med drugo svetovno vojno, torej po ustanovitvi evropskih skupnosti.

17 Torej, predložitveno sodišče ni navedlo nobenega podatka, s katerim bi dokazali, da je Sodišče pristojno *ratione materiæ*. Sodišču predlaga, prvič, naj se izreče o razlagi splošnega načela mednarodnega prava v zvezi z imuniteto držav in o razlagi Sporazuma o dolgovih nemške države, h kateremu Unija ni pristopila, in, drugič, naj preveri, ali sta glede na tako razlago pravo in ravnanje dveh držav članic v skladu z različnimi določbami Pogodbe EU, Pogodbe DEU in Listine.

18 Pristojnosti Unije je nedvomno treba izvajati ob spoštovanju mednarodnega prava (glej po analogiji sodbi z dne 24. novembra 1992 v zadevi Poulsen in Diva Navigation, C-286/90, Recueil, str. I-6019, točka 9, in z dne 21. decembra 2011 v zadevi Air Transport Association of America in drugi, C-366/10, ZOdl., str. I-13755, točka 123). Sodišče mora tako uporabiti mednarodno pravo in bo morda moralo pojasniti nekatera pravila, ki izhajajo iz tega prava, vendar le v okviru pristojnosti, ki so jo države članice prenesle na Unijo.

19 Vendar ni nikjer navedeno, da bi lahko položaj, kakršen se obravnava v postopku v glavni stvari, spadal na področje uporabe prava Unije niti posledično na področje pravil mednarodnega prava, ki vplivajo na razlago prava Unije. Zato Sodišče ni pristojno za razlago in uporabo pravil mednarodnega prava, ki ga namerava predložitveno sodišče uporabiti v tem položaju.

20 Sodišče v zvezi s tem še ugotavlja, da sta glede razlage in uporabe načela imunitete držav v okviru odškodninskega zahtevka, ki so ga državljani ene države vložili proti drugi državi zaradi dogodkov, ki so nastali med drugo svetovno vojno, dve državi članici, ki sta stranki v postopku v glavni stvari, zadevo predložili Meddržavnemu sodišču, ne da bi ugovarjali njegovi pristojnosti. To sodišče se je izreklo za pristojno in 3. februarja 20012 v tej zadevi izdalo meritorno sodbo.

21 Iz vsega navedenega izhaja, da Sodišče očitno ni pristojno *ratione materiæ* za odgovor na vprašanja za predhodno odločanje.

22 Tudi če bi Unija smela razlagati pravila mednarodnega prava, kot to uveljavlja predložitveno sodišče, iz člena 28 Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb, ki zavezuje institucije Unije in je del pravnega reda Unije kot pravilo običajnega mednarodnega prava (glej po analogiji sodbo z dne 25. februarja 2010 v zadevi Brita, C-386/08, ZOdl., str. I-1289, točka 42), izhaja, da mednarodna pogodba, razen če iz nje ne izhaja drugačen namen, ne zavezuje držav pogodbenic glede dejanja ali dejstva pred dnem njene uveljavitve.

23 Kakor koli, takega drugačnega namena, na podlagi katerega bi lahko pristojnost Unije razširili na dejansko stanje, kot je podano v postopku v glavni stvari in ki je nastalo še pred njeno ustanovitvijo, v pogodbah ni mogoče najti.

24 Iz tega izhaja, da Sodišče očitno ni pristojno *ratione temporis* za odgovor na vprašanja za predhodno odločanje.

25 V zvezi z, natančneje, določbami Listine, za razlago katerih prosi predložitveno sodišče, zadošča opozorilo, da se v skladu s členom 51(1) Listine njene določbe uporabljajo za države članice samo, ko izvajajo pravo Unije. Še več, v skladu z odstavkom 2 tega člena Listina ne razširja področja uporabe prava Unije prek pristojnosti Unije in ne ustvarja nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije niti ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v pogodbah. Tako mora Sodišče ob upoštevanju Listine pravo Unije razlagati v mejah pristojnosti, ki so nanjo prenesene (sodba z dne 15. novembra 2011 v zadevi Dereci in drugi, C-256/11, ZOdl., str. I-11315, točka 71 in navedena sodna praksa).

26 Ker položaj iz postopka v glavni stvari ne spada na področje uporabe prava Unije in Sodišče torej ni pristojno, navedene določbe Listine same po sebi ne smejo utemeljiti nove pristojnosti.

27 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Sodišče očitno ni pristojno za odločanje o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Tribunale ordinario di Brescia.

Stroški

28 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) sklenilo:

Sodišče Evropske unije očitno ni pristojno za odločanje o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Tribunale ordinario di Brescia (Italija).

Podpisi